Ölü Deniz Elyazmaları



Yazan:: Yalçın Kaya

Derleyen: Murat Özgen Ayfer

Kaynak: www.masonpedia.com - 2021

Ölü Deniz Tomarları ya da Kumran Yazıtları da denilen belgeler, bir kısmı İbranice, bir kısmı da artık ölü bir dil olan Aramice ile yazılı dinî belgelerdir. İçlerinde pek az sayıda Antik Helence ile yazılmış metinler de vardır.

Bu belgelerin bulunuşu, 20'inci yüzyılın en önemli arkeolojik keşiflerinden biri sayılıyor.

Bunlar, M.Ö. birinci yüzyıldan M.S. ikinci yüzyıla değin Akdeniz doğusundaki Ölü Deniz kıyısında, Kumran Vadisi'ne yerleşmiş olan, dışa kapalı yani ezoterik bir örgütlenme içinde yaşayan **Kumran Topluluğu** ya da **Esseneler** olarak adlandırılan dinî bir topluluğun tarihçesini aydınlatır.

Sami ırkından olan Essenelerin ***"Zadokite Belgeleri"***, ***"Toplum Kuralları"*** ve ***"Disiplin El Kitabı"*** gibi yazıları, Kumran'daki günlük yaşam hakkında oldukça geniş ölçüde bilgi sahibi olunmasını sağlar. Ölü Deniz Elyazmaları deri (parşömen), papirus veya bakır plakalar üzerine kaydedilmiş kırk bin adet elyazması parçasından oluşmaktadır. Bu parçaların bir araya getirilmesiyle tam beş yüz kitap oluşturulmuştur. Hıristiyanlığın ve Yahudiliğin bilinen en eski yazılı kaynakları sayılırlar.

Elyazmalarının Bulunuş Öyküsü



Tamire kabilesi üyesi genç bir Bedevi olan **Muhammed El Hamid**, 1946 yılı sonbaharında bir sabah, (kimi kaynaklarda 1947 yılı Şubat ayında) Ölü Deniz'in kuzeybatısındaki Kumran köyünün etrafında kaybolan bir keçisini aramaya çıkar.

Bu sırada gözüne bir mağara girişi çarpar. Oyuğu genişletir ve içeriye girer.

Bu anlatımın farklı versiyonları var.

Nitekim bir diğer anlatıma göre Muhammed Ahmed El-Hamid adlı, genç bir Bedevi keçi çobanı, kaybolan keçisini aramaktadır. Eriha kentinin 13 km güneyinde, Ölü Deniz'in batı yakasındaki bir tepede bulunan bir delikten içeriye bir aş atar.



Duyduğu bir nesnenin kırılma sesi çobanı heyecanlandırır. Orada içi altın dolu bir kap olduğunu düşleyen çoban delikten aşağıya iner.

Burası bir mağaradır. Zemininde, içinde keten kumaşa sarılı deri ve papirüs tomarların bulunduğu büyük testiler bulur.



Sözü edilen küplerden iki örnek

Testilerin ağzı sıkıca kapatıldığı için bu tomarlar yaklaşık 1900 yıl boyunca hiç bozulmadan saklı kalabilmiştir. Nitekim sonradan yapılan kimyasal analizler (C-14 tesleri), bu tomarların M.S. 68 yılında mağaraya yerleştirildiklerini gösterir.

Asıl önemli olan ise şu: Ortadoğu'nun ve dinler tarihinin çok önemli birtakım belgeleri işte böyle bulunur.

Muhammed El Hamid, küplerden çıkanları hemen babasına götürür. Parşömen ve papirüslerle ne yapacaklarını şaşıran Bedeviler ilk başta elyazmalarını çadır direkleri üzerine asarlar. Sonrasında **Beytüllahim**'de antikacılık yapan Halil İskender Şahin'in dükkânına gidip belgeleri ufak bir para karşılığı satarlar. Sonra yeniden mağaraya döner, etrafı kazmaya başlar ve daha başka tomarlar bulunca götürüp onları da satarlar.

Bu elyazmaları, birkaç hafta sonra Kudüs'teki Suriye Ortodoks Patriği **Mar Athanasios Yeşua Samuel**'in elindedir ve Kumran'da Bedevilerle papazlar artık her yeri beraberce kazmaya başlamışlardır.

Ortaya peş peşe mağaralar çıkar, mağaralarda kimisi keten bezlere, kimisi de bakır plakalara sarılmış yüzlerce tomar bulunur.

Bulunan yazılar Kumran taraflarında iki bin yıl kadar önce kendisini gizlemiş bir toplumun var olduğunu, binlerce kişinin Roma askerlerinin korkusundan mağaralara sığındığını ve bu mağaralarda dinî bir topluluğun yaşadığını gösterir.

Gerçekten de M.S. 68 yılında Yahudi ayaklanmasını bastırmak üzere harekete geçen Roma askerleri Kudüs'ü yerle bir ettikten sonra, yaz başlarında Vespasianus'un ordusundan bir bölük, çölün tam ortasında, Ölü Deniz sahilinde bulunan ***"Kumran Manastırı"***na saldırmış, burayı yok etmiştir. Manastırı savunanların katledildiği anlaşılıyor ama bir yorum olarak anlaşılan o ki, bu felaketten birkaç gün önce manastırda bulunan çok sayıda yazmayı büyük kil testilerin içinde saklamayı başarmışlar.

***

"Kumran Elyazmaları" söylentisi bir anda bütün dünyayı sarınca işin içine **CIA** de karışır ve Şam'daki CIA şefi Miles Copeland Jr. bazı tomarların mikrofilmini çekip Amerika'ya gönderir. Fakat fotoğraflar açık havada çekildiği için bazı aksilikler yaşanır; örneğin sert bir rüzgâr birkaç sayfayı uçurup götürür ve Tevrat'ın en eski nüshasına ait bazı bölümler bir daha hiç bulunamaz.

Artık 1950'li yıllara gelinmiş, İsrail Devleti kurulmuş ve yazmalarla İsrailliler de ilgilenmeye başlamıştır. Suriyeli Patrik Mar Athanasios ise o günlerde garip bir iş yapar ve elindeki elyazmalarını Amerika'ya kaçırıp New York'ta bir banka kasasına saklar.

1954'ün 1 Haziranı günü **Wall Street Journal** adlı dergide çıkan ilan, her nedense sadece İsraillilerin dikkatini çeker. Bu metinler, Patrik Mar Athanasios'un banka kasasına sakladığı yazmalardır; patrik ölmüş ve birileri belgeleri ele geçirip satışa çıkarmıştır: ***"İsa'dan önce ikinci yüzyıldan kalma kutsal metinler satılıktır. İlgilenenlerin PK F206'ya müracaatları…"***

İsrailli yetkililer 250 bin dolar verip metinlerin hepsini satın alır, New York limanında bekleyen bir İsrail gemisine yerleştirip İsrail'e getirir ve daha sonra hepsini yayınlar.

1947'deki keşfin ardından 1952-1956 yıllarında yapılan araştırmalar sonucunda 11 mağarada elyazmalarına rastlanır. Bunları sınıflandırmak için mağaralar numaralandırılır. 1 numaralı Kumran Mağarası'nda bulunan yazmalardan beş tanesi, ismini aldıkları Kudüs'teki Suriye Ortodoks Manastırı Başpiskoposu tarafından, diğer üç tomar ise İbrani Üniversitesi Profesörü E. L. Sukenik tarafından satın alınmıştır.

Ele geçirilen tüm belgeler, 1965 yılında Macar-Yahudi bir hayırsever olan **David Samuel Gotteman**'ın ailesi tarafından finansmanı sağlanan ve Kudüs Müzesi içinde inşa edilen ***"Ölü Deniz Elyazmaları Kitaplığı Müzesi"***ne yerleştirilir.



Kumran Elyazmalarının bir bölümünün korunduğu Kitap Tapınağının, Elyazmalarını yüzyıllarca içlerinde barındıran küplerin kapaklarına gönderme yapan çatısı

[Çalışmanın sonunda bu fotoğraf ile bağlantılı bir et açıklama yer alacak.]

Elyazmalarının İçeriği

1 numaralı mağara, Bedevi çoban tarafından bulunan mağaradır. Burada, eksiksiz sayılabilecek yedi elyazması ve bir miktar yazma parçası bulunmuştur.

İşaya A (1QIsa-a) *"San Markos Manastırı İşaya Elyazması"*

İşaya Kitabı'nın yazılı olduğu bu tomar, en tanınmış İşaya kopyalarından biridir. Satır üstlerinde ve sayfa kenarlarında birçok düzeltme vardır. Mevcut en eski tam kopyadır.



Büyük İşaya (İsaiah) Elyazması, 1947 yılında Kumran'da keşfedilen orijinal 7 elyazmasından biridir. 734 cm uzunluğuyla, ele geçirilmiş tomarların en büyüğüdür. En iyi korunmuş ve neredeyse tamamlanmış tek elyazmasıdır. 54 sütun, Eski Ahit'teki İşaya Kitabı'nın İbranice versiyonunun 66 bölümünün tamamını içerir. M.Ö. 125 yılından kalan bu elyazması bilinen İbranice kutsal kitaplardan yaklaşık 1000 yıl daha eskidir.

İşaya B (1QIsa-b) *"İbrani Üniversitesi İşaya Elyazması"*

Bu İşaya tomarı tam değildir; ancak masoretik (geleneğin aktarılmasını sağlayan) metinle karşılaştırıldığında, İşaya A'dan daha fazla uyum sergiler.

1 Numaralı Mağaradan Çıkarılan Diğer Elyazmaları

Bu mağarada aynı zamanda Yaratılış (Tekvin), Levililer, Yasa'nın Tekrarı, Hakimler, Samuel, İşaya, Hezekiel ve Mezmurlar (Zebur) gibi bazı kesimler tarafından kutsal yazılar arasında kabul edilen kitapların bazı parçaları ile Hanok, Musa'nın Sözleri (bu kitapla ilgili ilk bulgu burada keşfedilmiştir; daha önce bu kitap hakkında hiçbir bilgi yoktu), Özgürlük Kitabı (Küçük Yaratılış), Nuh'un Kitabı, Levi'nin Vasiyetnamesi, Tobit ve Süleyman'ın Bilgeliği gibi eserlerin parçaları bulunmuştur.

Habakkuk Yorumu (Pesher Habakkuk, 1QHab)



148 cm. uzunlukta olan bu elyazması tamamlanmış bir elyazması olarak kabul ediliyor. 1947 yılında Kumran mağaralarında keşfedilen yedi adet elyazmasından biridir. Peygamber Habakkuk'un kitabından pasajların yer aldığı bu elyazması, İbranice açık kare bir Herodian yazısıyla yazılmış 13 sütundan oluşur. Bununla birlikte Tanrı'nın dört harfli, tarif edilemez adı olan **tetragrammaton**, metnin geri kalanından farklı olarak eski İbranice karakterlerle yazılmıştır.

Bu elyazması M.Ö. 1'inci yüzyılın ikinci yarısına tarihlenmektedir.

Bunların yanında, Daniel Kitabı 2. bölüm 4'teki sözleri içeren bir elyazması parçası da burada bulunmuştur. Bu kısımda metin dili İbraniceden Aramiceye geçmiştir.

Ayrıca Mezmurlar (Zebur), Mika ve Sefanya kitaplarının yorumlarından bazı parçalar da gene bu mağarada bulunmuştur.

"Disiplin El Kitabı" olarak da adlandırılan topluluk kuralı ***"Serekh haYahad 1QS"***, 1947 yılında Kumran'daki Mağara 1'de keşfedilen ilk yedi elyazmasından birinin ana bölümüdür. Kare bir Haşmon alfabesiyle İbranice yazılmış ve M.Ö. 100 ila 75 yılları arasında kopyalanmıştır. Bu nüshaya ek olarak, eserin en az 10 ek nüshasının parçaları 4'üncü Mağarada (4Q225-264) bulunmuş, Mağara 5'te (5Q11) başka bir nüshanın iki küçük parçası gün yüzüne çıkarılmıştır.

Mağara 1'deki kopya en iyi korunmuş olanıdır ve bilinen metnin en uzun versiyonunu içerir.



Serekh haYahad 1QS "דחיה ךרס"

Tam çevirisi **"Topluluk Kitabı"** olarak yapılan bu elyazması 1947 yılında bulunduğunda, Yale İlahiyat Okulu profesörlerinden İncil uzmanı ve Ölü Deniz Parşömenleri konusunda önde gelen bir otorite olan Millar Burrows tarafından ***"Disiplin El Kitabı"*** olarak adlandırılmıştı. Bu elyazmasında Zerdüşt ve Roma etkilerine ilişkin düalist metinler yer alır: Karanlık veya Şeytan olarak temsil edilen Kötülük Meleği ile ışık olarak temsil edilen İsrail Tanrısı'nın Oğulları arasındaki savaştan söz edilir.

1QS kapsamında açıklanan topluluğun kimliği konusunda bazı tartışmalar sürüyor. Sorulan ve tartışılan en önemli soru, elyazmasının yakındaki yerleşimin kalıntılarıyla ilişkisidir. Bilim insanlarının büyük çoğunluğu, Kudüs'teki İkinci Mabet döneminde (M.Ö. 536 – 138) bir Yahudi topluluğunun Kumran'da yerleşmiş olduğunu ve elyazmalarının onlardan kaldığını, bunların Esseneler olarak bilinen ezoterik bir Yahudi grubu olduğunu söylüyor. Gerçekten de Kumran bölgesi ile 1QS kapsamında açıklanan âyinler arasında çarpıcı benzerlikler var.

2 Numaralı Mağara

Bu mağaranın arkeolojik kazılardan önce Bedeviler tarafından bulunup yağmalandığı tahmin edilmektedir.

1952 yılında yapılan kazı çalışmaları sonucunda burada 100 adet elyazması bulunmuştur. Bunların arasında Mısır'dan Çıkış (2 adet), Levililer (2 adet), Çölde Sayım (4 adet), Yasa'nın Tekrarı (2 veya 3 adet), Rut (2 adet), Yeremya, Eyüp ve Mezmurlar'dan birer parça var.

4, 7, 10 ve 11 numaralı mağaralardan da yukarıdaki örnekler gibi gerek Yahudilik gerekse Hıristiyanlık için çok önemli belgeler çıkmıştır.

1955 yılında 7 ve 10 numaralı mağaralarda yapılan araştırmalarda, Eski Ahit'e ait önemli bir elyazması bulunamaz. 7 numaralı mağarada ele geçirilen bir papirüs, editörler tarafından 7Q5 olarak adlandırılır. "Mağara 7+Qumran+ Papirüs 5" bu elyazmasının kodudur.

Papirüs üzerindeki yazıları çözmek üzere José O'Callaghan Martinez adında bir Cizvit papazı ve papirolog (papirüs üzerindeki metinleri okuma uzmanı) bu papirüsle ilgilenir. Aslında O'Callaghan Kumran'a giderken Yeni Ahit'e ait bir papirüsle karşılaşabileceğini hayal bile etmemiştir. Onun ilgi alanı, arkeologların ve diğer uzmanların tam olarak açıklayamadıkları metinleri açıklığa kavuşturmaktır.

Belirli belgelerin yayınlanmasından yaklaşık 12 yıl sonra, O'Callaghan, incelediği papirüsün üzerindeki açık ve tanıtlanabilir harflerin bazılarının Yeni Ahit'te Galile Denizi, Genneseret Denizi için ara sıra verilen ismin bir parçası olabileceğini anlar. Şimdiye kadar, bu tür harflerin Helence "başlamak" sözcüğünün bir parçası olduğu varsayılmış ama hiç kimse harflerin bu tanımına ve diğer harfleri çevreleyen gerekli bağlamlara uyan herhangi bir edebiyat parçası bulamamıştı.

Küçük parçayla yaptığı çalışmanın sonuçları onu 7Q5'in Markos İncili'nin bir parçası (Markos 6:52-53) olabileceği sonucuna götürür. Araştırmasını 1972 yılında ***"Papiros Neotestamentarios en la Cueva 7 de Qumrân?" (Kumran Mağara 7'deki Yeni Ahit Papirüsü?)*** adlı çalışmasında yayınlar. Din bilginlerinin, özellikle de Yeni Ahit'in nasıl formüle edildiğine ilişkin geleneksel bilgeliğe bağlı olanların tepkisi, neredeyse tüm teoloji dünyasında O'Callaghan'a karşıdır.

Bu papirüsün, bilim adamlarının Markos tarafından yazıldığını düşündükleri tarihten (M.S. 65) daha önce M.S.50 yılında kaleme alındığı öne sürülünce, papirüsün sahte olduğunu söyleyenler çıkar. Bu tartışmalar sonucunda İspanyol papazın mesleki kariyeri bile neredeyse sona erecektir.

1982 yılında Prof. Carsten Peter Thiede adında arkeolog ve Yini Ahit uzmanı, O'Callaghan'ın araştırmasını gözden geçirerek onun yaklaşımının mantıksız olmadığını, bilimsel yönteminin ciddî ve mümkün olduğu sonucuna varır.

Thiede, 1982'deki ***"The Early Gospel Manuscript" (Erken Dönem İncil Elyazması)*** adlı çalışmasıyla tartışmayı yeniden canlandırır. Ancak, bugün bile papirüs uzmanlarının çoğunluğu O'Callaghan'ın vardığı sonuca katılmıyor. Üzerinde tartışmaların halen sürdüğü M.S.50 yılından kalan bu parçaların Yeni Ahit'e ait olduğu kanıtlanırsa, bunlar, mevcut en eski Yeni Ahit elyazmaları olacak…

11 Numaralı Mağara

Bu mağaradaki araştırmalar 1956 yılında başlamıştı. Eksiksiz ve çok iyi korunmuş durumda olan 36 adet Mezmur ile daha önceleri sadece Helence metni olan Apokrif 151'inci Mezmur burada bulundu. Levililer Kitabı'nın bir bölümünün çok iyi korunmuş bir yazması, Yeni Kudüs Vahiyi'nin büyük parçaları ve Eyüp'ün Aramice çevirisi bu mağaradan çıkarılmıştır.

Murabba'at Bulguları

Kumran'da daha önce keşiflerde bulunan Bedeviler araştırmalarını sürdürmüş ve bu kez **Beytüllahim**'in güneyindeki bazı mağaralarda, üzerlerinde yazım tarihleri olan ve Üçüncü Yahudi İsyanı'ndan (M.S. 132-135) kalan elyazması metinler ile belgeler bulmuşlar. 1952 yılının Ocak ayında başlatılan sistemli kazılar sonucunda Yoel Kitabı'nın ikinci yarısından Hagay Kitabı'nın sonuna kadar, Masoretik metin ile uyumlu bir elyazması daha bulundu.

Ayrıca Sami dilinde bilinen en eski papirüs (üzerindeki yazılar silinerek tekrar kullanılan **palimpsest**), M.Ö. 7. - 8'inci yüzyıllarda kullanıldığı bilinen eski İbrani harfleriyle yazılmış olarak burada bulunmuştu.

Kumran elyazmalarının bulunmasından önce mevcut en eski Eski Ahit elyazmalarının yaklaşık tarihi M.S. 900 yıllarıydı. Kumran elyazmalarındaki İşaya, Habakkuk ve diğer bazı kitapların yazılış tarihleri M.Ö. 125 yılıdır. Bu buluş böylelikle mevcut elyazmalarından bin yıl daha eski metinler sağlamıştır. Kumran'da ortaya çıkarılan İşaya yazması ile bin yıl sonrasına ait Masoretik İşaya metni arasında önemli bir farklılık yoktur.

Kumran Elyazmalarının Önemi

Kumran Elyazmaları, Eski Ahit'in bazı kitaplarından yer yer bölümler aktarmanın yanı sıra bölge halkının yaşayışını gözler önüne sererek, tarih, din ve dinî edebiyat konularında bilinenlerin sınırlarını genişletmiştir. İsa'nın zamanından kalan ve İsrail ile Ürdün arasındaki Kumran köyünde tesadüfen bulunan Kumran Elyazmaları'nda, Hıristiyan inancını temelinden sarsan ifadeler vardı. İsrail, Vatikan'ın bütün engellemelerine rağmen belgelerin tamamını yayınlayıp Hıristiyanların imanını karmakarışık etti.



Hıristiyanlığın ve Musevîliğin bilinen en eski yazılı kaynakları sayılan bu elyazmaları ortalama iki bin yaşındaydı ve ortaya çıkartılmalarından hemen sonra genel olarak dinler tarihi, özellikle de Hıristiyanlığın ilk devirleri üzerine büyük bir tartışma başlamıştı.

Vatikan bu belgelerde yazılı olanları gizlemek için büyük çaba gösterirken İsrailliler metinlerin tamamını yayınlatınca, Hıristiyan dünyasında oldukça şiddetli bir inanç depremi yaşandı. Depremin sebebi, tomarlarda İsa hakkında o güne kadar duyulmamış ifadelerin yer almasıydı.

Kumran'da, bundan iki bin sene kadar önce kendilerine **'Essenîler'** (Esseneler) denilen gizli bir Yahudi tarikatı yaşamış ve belgeler bu tarikatın üyeleri tarafından yazılmıştı. Metinlerde İsa'nın da Essenî olduğu söyleniyor, daha da önemlisi, ailesiyle kardeşlerinden söz ediliyordu. Bu bilgiler İsa'nın **"Tanrı'nın oğlu"** olduğu inancını bir hayli zedeliyordu. Kâğıtlara karbon testi C-14 uygulanmış, orijinal oldukları ve en yenilerinin bile İsa'nın doğumundan 60 yıl sonra kaleme alındıkları anlaşılmıştı.

Vatikan, işte bütün bu nedenler yüzünden söz konusu elyazmaların yayınlanmasına karşı çıktı, elde ettiklerini seneler boyu gizledi ama Papalığın elinde bunların pek azı vardı; metinlerin neredeyse tamamı İsrail'deydi ve Yahudiler tomarların bulunmasından birkaç yıl sonra ellerindeki metinleri yayınlayıverdiler. Bu yayının amacı, Hıristiyanlığın yeni bir din değil, Yahudilikten çıkmış bir inanç sistemi olduğunu göstermek ve iki din arasında hem sistem hem ibadet ilişkisi kurmaktı.

***

Ölü Deniz Elyazmaları iki nedenden ötürü çok önemlidir:

(1) Eldeki Eski Ahit'in doğru bir şekilde nesilden nesile aktarıldığını göstermektedir;
(2) Dönemin Eski Ahit ve mesihsel peygamberlik yorumlarını yansıtarak Yahudilerin birçok Eski Ahit âyetinin mesihsel (mesianik) olarak algılandığını altını çizmektedir.

İkinci konu oldukça önemlidir çünkü bazı eleştirmenler Hıristiyanların Eski Ahit âyetlerini İsa'nın tanrısal kimliğini meşru kılmak için sonradan bu şekilde yorumladıklarını iddia etmektedir. Hâlbuki Kumran'da keşfedilen yorum gelenekleri tam tersini gözler önüne sermektedir.

Hem Yahudi dininde hem Hıristiyanlıkta çok önemli yeri olan **Mesianizm** (Mesih beklentisi) öğretisi, **Birinci Mabet** (Birinci Bet-Amikdaş) döneminde yani M.Ö. 10. yüzyıldan M.Ö. 6. yüzyıla kadar söz konusu değildi. İsrail krallıkları, düşman ulusların ordularınca tehdit altında bulunduğu dönemlerde İşaya ve Yermiyan peygamberler, Davut'un soyundan yani Yahuda ailesinden bir kral geleceğini ve görkemli bir krallık süreceği kehanetinde bulunmuşlardı.

Kurtarıcı Mesih kavramı, M.Ö. 586 yılında başlayan Babil Sürgünü'nden sonra ve "günlerin sonu" (Kıyamet Günü) olgusuyla ilişkili olarak gelişmeye başlamıştır.

İkinci Mabet döneminde, özellikle Romalıların baskıcı yıllarında, bu Kurtarıcı beklentisi daha coşkulu bir hâl almış, Ferisî tarikatı üyeleri Kurtarıcı'nın geldiğini öne sürerek silaha sarılırken, karşı düşüncede olan Saddukîler bunu kabul etmemişlerdi.

Mesianizm, Tora (Tevrat) metinlerinde yer almamıştır. İkinci Mabet döneminde yazılmış ve Tora'ya dahil edilmemiş olup, karşıtlarınca "Apokrifa" denilen yani uyduruk olarak ne-itelenen dinî metinlerde önemli bir yer edinmiştir.

Mesianizm akımı, Ölü Deniz civarında İkinci Bet Amikdaş döneminde yaşamış Essenîler adlı tarikatı derinden etkilemişti.

Bu tarikat üyeleri Kurtarıcı'nın bir simgesi olan Işığın Prensi ile Karanlıklar Meleği arasında kesin sonuç verecek bir savaş yaşanacağına inanır ve Kurtarıcı'nın gelişiyle ilgili umutlarını yansıtan törenler yaparlardı. Değişik Kumran elyazmasında vaat edilen Kral Mesih'in tanrısal bir kimliğe sahip olduğu yazılıdır:

"Ona Tanrı Oğlu denilecek ve Onu en yüce olanın Oğlu diye adlandıracaklar… O tanrıların üstünde Büyük Tanrıdır…egemenliği ebediyen sürecek…" (Daniel yorumu; 4Q246)

"Sancılar içinde bir erkeği doğuruyor. Ölüm sancısı ortasında bir erkek çocuğu getirecek. Cehennem acısı içinde kozasından Harika ve Güçlü Öğütçü gelecek." (İşaya 9:5-6 yorumu; 1QH 11:7-10)

"…Harun ve İsrail'in Mesihi gelene kadar. Onların günahları için kefaret sunacak." (İşaya 14:18-19 yorumu; CD 4Q265–73; 5Q12; 6Q15)

Son senelerde "Leon Levy Ölü Deniz Parşömenleri Dijital Kütüphanesi ve Arşivi" kurulmuştur. Dünyanın şimdiki olanaklar altında en gelişmiş görüntüleme teknolojisini kullanan bir internet sitesinden, elyazmalarını artık dijital ortamda incelemek mümkün olabiliyor: http://www.deadseascrolls.org.il/home

Gerçek İncil Vatikan'da mı Saklanıyor?

Ölü Deniz Elyazmaları olarak andığımız belgeleri İncil'den ayıran nedir?

Bunları kim ya da kimler yazmıştır?... İsa ile bire bir konuşmaları olmuş mudur?

Yahudi inançlıları için bu keşfin önemini açıklayan bir Yahudi din bilgini şöyle diyor:

"Tanrı'nın kutsal kitabını koruma gücünden şüphelenenler için Tevrat, Zebûr, İncil'in değişmediğine dair başka bir sürü kanıt vardır. Ortadoğu'da, bilhassa Mısır kumlarının altında binlerce yıl saklı kalan çok sayıda İbranice olarak yazılmış Eski Ahit nüshası bulunmuştur."

Bilim insanlarına göre bu bulunan metinler tarih boyunca edebiyatın en zengin buluşu sayılır. Eş deyişle, Eski Ahit için en zengin arkeolojik buluş budur. Tarihsel araştırmalara göre, tarihçiler bu metinlerin orada Yahudilerin 200 kişilik bir tarikatı olan Essenîler tarafından M.S. 70 yılında koyulduğu fikrine varmıştır.

Yazım biçimi ve dil özelliklerinden anlaşıldığına göre, bu yazmalar, M.Ö. 2'inci yüzyıl ile M.S. 70 yılları arasında yazılmıştır. Essenîler, Tanrı'ya ve O'nun sözlerine bağlılıklarını sürdüren ve kutsal yazıları çok titiz olarak korumaya çalışan bir tarikattı. Bununla birlikte onların asıl amacı İbranice metinleri kopya edip çoğaltmaktı.

M.Ö. 130 - M.S. 70 yılları arasında bölgede varlığını sürdüren Essenîler, yarım gün sebze yetiştiriyor, diğer yarım gün ise Eski Ahit metinlerini kopya edip çoğaltıyorlardı. Bu konuda öyle titizlerdi ki, çoğalttıkları metinlerin ilk önce harflerini sayıyorlardı. Bir harf bile eksik ya da fazla çıksa d kopyayı yok edip yeniden yazıyorlardı.

Essenîlerin tarikatı dışa kapalıydı. Yani herhangi bir yabancıyı içlerine almıyorlardı. Beri yandan M.S. 68 - 70 yılları arasında Romalılar, Yahudilere sistematik bir şekilde baskı uygulayıp, onları yok etmeye başladı. Böyle bir ortamda Romalıların 10 tümen askeri Kumran'a gelmeden önce Essenîler metinleri saklama gereğini gördü. Bu metinleri muhafazalı bir şekilde kilden yaptıkları vazolara koyup mağaralara sakladılar.

Bu vazolar, yazmaların korunması için mum ile çok iyi bir şekilde kapanmıştı. Bu nedenle 1900 yıl boyunca zedelenmeden korunmuştu. M.S. 70 yılında tüm Essenîler Romalılar tarafından öldürüldü ve ta Mart 1947'e kadar, bu değerli tomarlar hakkında hiç kimsenin haberi olmadı.

Ölü Deniz Elyazmaları bulunmadan önce, Eski Ahit'in mevcut olan en eski metinleri M.S. 900 yılına aitti. İbranice olarak yazılmış bu elyazmaları **"Masoretik Metinler"** olarak bilinir. Kumran'daki bulunan Eski Ahit nüshalarının yazılması yaklaşık M.Ö. 2'inci yüzyıl ile M.S. 70 yılları arasındaki tarihlere ait olduğu halde, bu Eski Ahit metinleriyle 1008 tarihli Leningrad Kodeks Masoretik Metni arasında anlam değiştirecek bir fark yoktur.

İsa, kendi döneminde bulunan Eski Ahit'in kesinlikle güvenilir olduğunu kabul ediyordu ve sık sık bu kitapları Tanrı'nın Sözü olarak aktarıyordu. Şimdi esas soru şu: Acaba İsa'nın yaşam yıllarından bin yıl sonraki döneme kadar bir tahrifat yapıldı mı? Acaba bu metinler güvenilir bir şekilde kopya edildi mi? Bin sene sonra yazılmış (ya da kopyalanmış) olan "Masoretik Metinler" değiştirilmiş mi, değiştirilmemiş mi?

Ne kadar güvenilir ve bundan nasıl emin olunabilir?

Ölü Deniz Yazmaları'nın bulunmasıyla birlikte, bu sorunun yanıtı ortayı çıktı: **Ölü Deniz Elyazmaları ile M.S. 900 yılına ait olan Masoretik Metinler arasında belirgin bir farklılık yoktu.** Dinî metinin bütünlüğünün değerini o zaman Yahudi dünyası da iyi biliyordu. Eleştirmenler bunun gerçekliğini İşaya Peygamber'in kitabından dolayı anladı.

Şimdiye dek İşaya Kitabı'nın elde bulunan en eski İbranice el yazmaları M.S. 900-1000'e aitti. Kumran'da İşaya'nın hemen hemen bin sene daha eski olan iki metni keşfedildi. İşaya'nın bu yazmalarından birisi 900-1000 yıllarından kalma Masoretik metnin aynısıydı; öyle ki, ikisini karşılaştırınca birinden diğerine geçişteki uygunluk apaçık görülüyordu.

Ölü Deniz Elyazmaları araştırmasında yer alan uzmanlardan Profesör Geze Vermes, konuyla ilgili olarak şu gözlemlerde bulunuyor:

"Kutsal Kitabın Kumran dökümanları, Ester Kitabı dışında Yahudilerin kutsal yazılarının tümünü kapsamaktadır ve ondan önceki en eski elyazması metinlerden yaklaşık 1000 yıl daha eskidir. Uzmanlar, Kutsal Kitap metninin son şeklini alış biçimini böylelikle ortaya çıkarabilir. Dahası var: Bu bulgular son iki bin yılda kutsal yazıların kesinlikle değişmemiş bir durumda olduklarını da kanıtlamaktadır."

Kumran'da bulunan yazmalar arasında, eski yazıları okuma konusunda uzmanlıkları olan bilginlere göre M.Ö.125 yılında yazılmış olup, Hz. İşaya'nın tam bir metni de vardı. Bu yazma ile M.S. 916 tarihli Masoretik yazma arasında fazla bir fark yoktu. Amerikalı ilahiyatçı Norman Geisler ve William Nix'e göre şöyle:

"İşaya 53. bölümünde 166 sözcükten ancak 17 tane harf farklılık göstermektedir. Bunların 10 tanesi ancak imlâ farklarıyla ilgilidir ve metnin anlamını etkilemez. Dört harf ise küçük üsluba ait farklılık göstermektedir; örneğin birleşme harfleri… Kalan üç harf, "nur" sözcüğü ile ilgilidir ve bunlar 11. âyetine eklenmiştir. Bu da anlamı fazla etkilemez. Ayrıca, bu "nur" sözcüğü Septuagint tarafından desteklenmektedir. Dolayısıyla, bin senelik bir metnin kopyası yapıldıktan sonra, 166 sözcük arasında ancak üç tane harf tek bir âyet için herhangi bir sorun yaratmamıştır ve bu da âyetin anlamı için çok önemli bir fark göstermemektedir."

***

Hıristiyan ilahiyatçılara kalırsa, Ölü Deniz Elyazmaları'nın bulunması Kutsal Yazı'nın güvenilirliğini daha da artırmıştır. Şöyle diyorlar:

"Bu değerli bulgu gösteriyor ki, Kutsal Kitap, Kutsal Ruh'un önderliğinde son derece büyük bir sadakat ve titizlikle aktarılıp, tanrısal gizlerin yurdu Mesih'in Kilisesi'ne emanet edilmiştir. Yahudilerin elinde bulunan nüshalar Mesih inanlılarının nüshalarıyla karşılaştırdığında, arada en ufak bir ayrılık görünmemektedir. Bazen tek bir sayfa uzun yıllar bir tohum gibi gömülü kalmaktadır. Bir gün filizlenip ortaya çıkınca, onun mesajının tazeliğinden hiçbir şey kaybolmayacaktır."

Bu yazıların ve özellikle İşaya metninin tamamının ortaya çıkması konusunda ABD'li İncil yorumcusu, Arkeolog Merill F. Unger şöyle diyor:

"İşaya'nın bu tam metni gerçekten anlaşılabilir bir duyarlılık yaratmıştır çünkü Eski Ahit'e ait ulaşabildiğimiz en eski ve önemli yazıdır. 1000 yıllık masoretik geleneğe bağlı metinlerin değişmemiş olduğunu göz önüne koyuyor."

***

Ölü Deniz Elyazmaları'nın keşfinden önce şu soru işareti ilahiyatçıların dillerinde dolaşıyordu: «Bugün elimizde olan kopyalar, birinci yüzyıl ve daha önceki kopyalar ile kıyaslandığı zaman ne kadar hatasızdır?»

Eski Ahit'in, elimizdeki en eski tam kopyasının tarihi, onuncu yüzyıldan kalmadır. Böylece şu büyük soru ortaya çıkmıştır: ***"Bu metin defalarca kez kopyalandığına göre, bu metne güvenmemiz doğru mudur?"***

Ölü Deniz Tomarları şaşırtıcı yanıtı sunmuştur: Bu metinler 1000 yıllık süre içinde değişmemiş, değiştirilmemiştir…

Herhangi bir Kutsal Kitap uzmanına, Ölü Deniz Elyazmaları'nın keşfinden önce Eski Ahit'in güvenilirliğine olan inancın artması için nasıl bir keşif gerçekleşmesini hayal ettiğini sorsaydık, alacağımız yanıt şöyle bir şey olurdu:

"Orijinal Eski Ahit elyazmalarına ilişkin daha eski belgelerin keşfi."

Bu sorunun yanıtını ilk veren kişi; İngiliz eski diller uzmanı, İncil yorumcusu Sir Frederic Kenyon oldu:

"Masoretik dediğimiz ve kökleri M.S. 100 yıllarına dayanan bu İbrani metni, Eski Ahit kitaplarının yazarlarının ilk olarak yazdıkları orijinal metni dürüst bir şekilde yansıtıyor."

Ölü Deniz Elyazmaları ilk bulunduğunda, halkın dikkatini çekmemişti. 1947 yılının Kasım ayında, Profesör Eleazar Sukenik, mağaradaki iki testiyi ve üç elyazmasını satın aldıktan iki gün sonra günlüğüne şöyle yazmıştı:

"Ümitlerimizin de ötesinde olan bu keşif, belki de Filistin içerisinde yapılmış en büyük keşiflerden biridir."

Ancak o yıllarda bu önemli söz yayınlanmaz.

1948 yılının Şubat ayının içinde, İbranice okumasını bilmeyen başpiskopos, Yeruşalim'deki Amerikan Doğu Araştırma Okulu'nu arar ve onlara bu tomarlardan söz eder. O dönemde okula vekâleten müdürlük yapan John Trever adlı bir genç eğitimci, aynı zamanda muhteşem bir fotoğrafçıdır. Çetin bir çalışma sonunda, 24 feet (7,35 m.) uzunluğundaki ve 10 inç (25,4 cm.) yüksekliğindeki İşaya Tomarı'nın her bir sütununun tek tek fotoğraflarını çeker.



1959 yılında ***"The Midrash Pesher of Habakuk"*** adlı kitabı yayınlayan Amerikalı İncil Bilgini William Hugh Brownlee, o günü şöyle anlatır: ***"Dr. John C. Trever ve ben Kudüs'teki Amerikan Doğu Araştırmaları Okulu'nun üyesiyken Prof. Millar Burrows okul direktörüydü. 21 Şubat 1948'de, fotoğraf için okula dört adet eski elyazması geldi…"***

Bu fotoğrafları tek tek bastıktan sonra, birkaç kopyasını uçakla Johns Hopkins Üniversitesi'nden, geniş çevrelerce tanınan ve Amerikan Kutsal Kitap Arkeologları'nın başkanı olan Dr. W. F. Albright'a gönderir. Albright şöyle yanıt verir: ***"Çağımızın en büyük elyazması keşfinden dolayı sizi yürekten kutlarım!… Ne kadar inanılmaz bir keşif! Artık elyazmalarının orijinalliği konusunda, dünyadaki hiç kimse en ufak bir şüphe duyamayacak."***

Kendisinin bu elyazmaları hakkındaki tarihlemesi, yaklaşık M.Ö. 100 yılıdır. Ölü Deniz mağaralarının içinde bulunan tomarların biri, İşaya Kitabı'nın tamamının elyazmasını içermektedir. Yapılan çalışmalar sonucunda bu tomarın yazılım tarihi, M.Ö. 125 olarak saptanır.

Amerikalı İncil Bilgini Gleason Archer'in belirttiği gibi, Kumran cemaatinin İşaya kopyaları, ***"elimizdeki standart İbrani metni ile kelime kelimesine karşılaştırıldığında, yüzde 95 gibi bir oranla tıpa tıp benzer olduğu tespit edilmiştir. Yüzde 5'lik oran ise, açıkça görülen kalem hataları ve yazılım değişikliklerinden oluşmaktadır."***

Yale İlahiyat Okulu profesörlerinden İncil uzmanı ve Kudüs Amerikan Doğu Araştırmaları Okulu Müdürü, aynı zamanda Ölü Deniz Parşömenleri konusunda önde gelen bir otorite olan Prof. Millar Burrows, şu sonuca varır:

"Bir metnin, bin senelik bir dönem içerisinde çok az bir farklılık göstermiş olması, bir tür mucizedir. Bu tomar hakkındaki ilk yazımda da daha önce belirttiğim gibi, bu yazının içerisine baktığımız zaman, ortaya koyduğu temel önemini, Masoretik geleneğin güvenilirliğinin ispatını görmekteyiz."

Kumran mağaralarından çıkarılan elyazmaları uzmanlar tarafından değişik kategorilere ayrılmıştır: Kutsal Kitap metinleri, Kutsal Kitap yorumları, mezhepsel (secterian) metinler, kutsallığı olmadığına inanılan metinler, vahiy niteliğindeki metinler ve mistik ya da törensel metinler.

Kumran Elyazmalarının Genel Dökümü

Amerikalı İncil Uzmanı İlahiyatçı Dr. Gleason Archer tarafından Ölü Deniz mağaralarının her birinde yapılan keşiflerin kısa bir envanteri aşağıdaki gibi verilmiştir:

Mağara 1

1949'da keşfedilen ve kazılan ilk mağaraydı. Keşifler arasında, İşaya Kitabı'nın tamamının iyi korunmuş bir tomarını içeren İşaya Parşömeni bulundu. Yaratılış (Tekvin), Levililer, Tesniye, Hakimler, Samuel, Hezekiel ve Mezmurlar'ı içeren diğer Eski Ahit kitaplarından parçalar da bulundu. İncil dışı kitaplar arasında Enoch Kitabı, Musa'nın Sözleri, Jubilée Kitabı, Nuh Kitabı, Levi'nin Ahit'i ve Süleyman'ın Bilgeliği yer alıyordu. Mezmurlar, Mika ve Tsefanya hakkındaki yorumlardan parçalar da keşfedildi.

Mağara 2

1952'de kazıldı. Eski Ahit kitaplarından Çıkış, Levililer, Sayılar, Tesniye, Yeremya, Eyüp, Mezmurlar ve Ruth'un kalıntıları da dahil olmak üzere yüzlerce parça keşfedildi.

Mağara 3

1952'de kazıldı. Burada arkeologlar ünlü bakır levhaları buldu. Bu levhalar, Kudüs'ün çevresinde bulunan gizli hazineleri içeren altmış dört bölgeye yönlendirmeler içeriyordu. Şimdiye kadar, araştırılan sitelerde herhangi bir hazine bulunamadı. Levhalarda belirtilen "hazine"den kasıt acaba neydi?

Mağara 4

1952'de kazılan Mağara 4, en verimlilerinden biri olduğunu kanıtladı. Yaklaşık dört yüz el yazmasından binlerce parça ele geçirildi. Ester Kitabı dışında her Eski Ahit kitabından yüzlerce parça keşfedildi. Samuel'den 4Qsam etiketli parça, M.Ö. 3'üncü yüzyıldan kalma bilinen en eski İncil İbranicesi parçası olduğuna inanılıyor. Ayrıca Mezmurlar, İşaya ve Nahum üzerine yorum parçaları da bulundu. Mağara 4 koleksiyonunun tamamının Essene kütüphanesinin kapsamını temsil ettiğine inanılıyor.

Mağara 5 ve Sonrası

1952'de kazıldı ve Tobit kitabıyla birlikte bazı Eski Ahit kitaplarından parçalar bulundu. Aynı yıl kazılan Mağara 6'da, Daniel Kitabı dışında I ve II. Krallar ile diğer bazı Essene literatürüne ait papirüs parçaları ortaya çıkarıldı.

7-10 numaralı mağaralar arkeologlar için ilgi çekici buluntular sağladı ama kutsal metinler ile ilgili çok fazla buluntuya rastlanılmadı.

Mağara 11

1956'da kazıldı. Apocryphal (Vahiy) dahil olmak üzere bazı Mezmurlar'ın iyi korunmuş kopyaları ortaya çıkarıldı. Mezmur 151, ayrıca, Levililer'in bir kısmının iyi korunmuş bir parşömeni bulundu ve Yeni Kudüs Vahiyi'nin büyük parçaları, bir Aramice Targum (İkinci Tapınak döneminde yazılıp derlenmiş Tanah'ın Aramice çevirisi) veya Eyüp'ün Aramice başka bir söylemi de keşfedildi.

Eski Ahit Uzmanları Kumran Yazmalarını Nasıl Yorumluyor?

Kumran dokümanlarının metinsel eleştiri bakımından olan önemi, Eski Ahit uzmanlarının değişik perspektiflerden yaptıkları yorumlardan anlaşılabilir:

"Ölü Deniz Tomarları'nın birinci ve en önemli etkisi, metin uzmanlarını ellerindeki İbranice elyazması delillerinden bin sene geriye götürmüş olmasıdır. Kumran keşiflerinden önce Eski Ahit kitaplarının eksiksiz olarak en eski elyazması kopyalarının tarihi, M.S. onuncu yüzyıl civarları idi. Eski Ahit'in tümünün en eski kopyasının tarihi ise, M.S. on birinci yüzyılın başları idi. Ölü Deniz Elyazmaları ise, Eski Ahit metninin sağlamlığının kanıtı olarak o ana kadar bilinen her metinden daha eski kanıtlar sunmuştur."
(Ellis R. Brotzman, OTTC "Old Testament Textual Criticism", 94-95)

",,, Bu keşif bize, elimizdeki elyazmalarından bin sene daha eski elyazmaları sunmuştur. Ancak, asıl önemli sonuç, Kumran keşfinde ortaya çıkan İşaya tomarı ile bundan *bin yıl sonrasına ait olan Masoretik İbranice metin İşayası arasında büyük bir farklılık olmayışı idi. Bu keşif, elimizdeki İbrani metnin sağlamlığını ispat etmiştir."*
(Paul P. Enns, MHT "Moody Handbook of Theology", 173)

"Elimizdeki materyaller ile Ölü Deniz Tomarları bir araya geldikleri zaman, tarih, din ve dinî edebiyat konularındaki bilgilerimizin ufkunun sınırlarını genişleten bir etki oluşturmuşlardır."
(Roland K. Harrison, AOT "Archaeology of the Old Tastament" 115)

"Ölü Deniz tomarlarının, Kutsal Kitap çalışmalarında; bildiklerimizin onaylandığı ve gerçek olarak kabul edilmiş olan birçok verinin tekrar gözden geçirilmesine gerek kalınmayacağı yeni bir döneme geçişi sağladığına hiçbir şüphe yoktur. Hıristiyanlık öncesi orijinal Eski Ahit metnini oluşturma ve Tanrı'nın Sözü'nün günümüzün çağdaş okuyucusuna daha anlaşılabilir bir biçimde sunulabilmesi için, bundan daha faydalı bir olay gerçekleşmemiştir."
(Roland K. Harrison, AOT "Archaeology of the Old Tastament" 115)

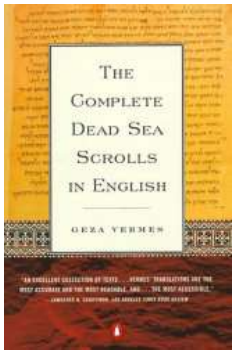
"Sonuç olarak Masoretler, hak ettikleri en büyük övgüleri, kendilerine emanet edilmiş olan Sopherim ünsüz metnini, azimli bir şekilde muhafaza etme konusunda gösterdikleri aşırı titizlik sayesinde haketmişlerdir. İnsanlık, uygarlık tarihi boyunca, ister dinî, ister laik olsun, hiçbir antik edebî eserin korunması için gösterilmemiş olan gayreti, Masoretler ve Sopherimler, İbrani Kutsal Yazılar'ın hatasız korunması için göstermişlerdir.

Kutsal Metinlerin kâhyalığı konusunda o kadar özen gösteriyorlardı ki, ünsüz harfleri ilgilendiren en bariz düzeltmeleri bile yapma cüretini göstermiyorlardı ve onlara emanet edilmiş olan Vorlage (orijinal dildeki metnin çevirisi) hiçbir değişikliğe uğramadan gelecek nesillere aktarılıyordu. Sadakatlerinin bir sonucu olarak, bugün elimizdeki İbranice metin ile İsa ve havarileri hayattayken ya da bir asır sonra yetkin kabul edilen İbranice metin; bütün temel konuları ile kıyaslandığı zaman birbiri ile tutarlıdır.

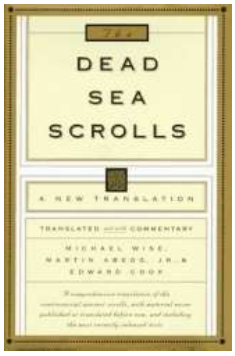
Geçmiş yüzyıllardaki en güvenilir el yazmalarının karşılaştırmaları sonucu güvenilirliği ortaya konmuş olan Eski Ahit metninin, ayrıca Kumran'da elde edilen kanıtlara bakılarak karşılaştırılıp revize edilmesi sonucu, yetkinliği tartışılmaz bir Eski Ahit'e sahip olduğumuz ispatlanmıştır.

Tüm bunların sonucu olarak, Tanrı'nın Esinlemesi'nin ilk orijinal şeklinin, metinsel hâli ile tedarik edilmemiz için, bütün gerekli koşullar yerine gelmiştir. W F. Albright'ın dediği gibi, İbrani Kutsal Kitap'ının sesli harfsiz metnine, kusursuz olmasa da diğer Yakın Doğu edebiyat eserinin içinde eşi olmayan bir şekilde, doğruluğunun korunmuş olduğunu bilerek, huzur içinde güven duyabiliriz."
(Gleason Archer, SOT, "Survey of Old Testament " 65)

Kumran Elyazmaları konusunu merak edenlerin ortak noktaları, yazmaların bugüne kadar kasten yayınlanmadığını, içlerinde yazılı olanların gizli tutulduğunu zannetmeleriydi. Oysa 2.000 yıllık belgelerin tümü yıllar önce yayınlanmıştı. Gerçi Vatikan ve Yahudi dünyasının dinî liderleri Kumran Elyazmaları'nda yazılı olanların bilinmesine senelerce karşı çıkmış ama bilim dünyasının ısrarları ağır basmış ve metinler kitap haline getirilmiştir.



Bu konuda çok sayıda yayın vardır ve Geza Vermes'in 1962'den bu yana defalarca basılan ***"The Dead Sea Scrolls in English"*** başlıklı kitabı bunların en önemlisidir.



Elyazmalarını merak edenler, Michael Wise, Martin Abegg JR ve Edward Cook'un 1996'da ortaklaşa çıkarttıkları *"**The Dead Sea Scrolls. A New Translation"*** başlıklı kitabı da okuyabilirler.

Amerikalı Arkeolog Robert Cargill, süregelen inanışın tersine, bu elyazmalarının tek bir Yahudi toplumundan ziyade, farklı Yahudi toplumlarınca yazılmış olabileceğini söylüyor. Fransız Arkeolog Roland de Vaux, 1947'de keşfedilen elyazmalarının bulunduğu mağaralara olan yakınlığı sebebiyle, antik belgelerin Kumran'da yazıldığını savunuyor.

Vaux, Essenî toplumuna ait olduğunu düşündüğü bazı kalıntılara da rastlamıştı. Parşömenlerde Essenîlerin geleneklerinden de söz edilmekte oluşu, Vaux'un teorisini güçlendiriyor. Cargill, elyazmalarında Essenîlerin topluca yemek yeme ve banyo ritüellerinin anlatıldığını doğruluyor.

Kumran'da 16 yıldan bu yana kazı çalışmaları yapan Arkeolog Yuval Peleg'in en son elde ettiği bulgular, yerleşim yerinin aslında bir zamanlar çömlek imalathanesi olarak kullanıldığını ve banyoların da balçık çıkarılan alanlar olduğunu öne sürüyor.

En fazla dikkat çeken gelişmelerden biri ise, bir süre önce **Sion Dağı**'nda keşfedilen ve üzerinde **"Rab, geri döndüm"** yazan iki bin yıllık bir kupanın bulunması oldu. Arkeologları şaşırtan şey, bu sözün Ölü Deniz Elyazmaları'ndakine benzer bir kod ile yazılmış olmasıydı.

Araştırmacılar, Kudüs'te yaşamış toplumların da elyazmaları ile bağlantısı olabileceğini belirtiyor. Savunulan yeni teoriye göre, Essenîler M.Ö. ikinci yüzyılda kralların haksızca başrahip rolünü üstlenmesinin ardından kendi sürgünlerini başlatan **Kudüs Tapınağı** rahipleriydi. Bu düşünceye göre, isyancı rahipler Kumran'a kaçtı ve kendilerine özgü Tanrı inanışlarını burada devam ettirdiler. Ayrıca, bugün Ölü Deniz Tomarları olarak bilinen antik belgeleri yazdılar.

Bu Elyazmalarının Yazarı Kim?

Essenîlerin Kumran'daki geleneklerinden kopmadığı belirtilirken, hiçbir zaman değişmeyen yazı kodlarını korudukları, geleneklerinden biri olarak gösteriliyor. Cargill, rahiplerin, güvenlik sebebiyle bu elyazmalarını Tapınak'tan ayrı bir yerde yazmayı da düşünmüş olabileceklerini söylüyor.

Son zamanlarda öne sürülen bir diğer teori de Romalıların Kudüs'ü kuşattığı M.S. 70'li yıllarda birçok toplumun Kumran'dan geçtiği ve bu elyazmalarına katkıda bulundukları…

Arkeolog Ronni Reich'in başında bulunduğu ekip, yakın zaman önce Kudüs'ün antik atık su sistemini ortaya çıkardı. Bunlarda kuşatma dönemine rastlayan çanak-çömlek ve madenî paralar bulundu. Kanalizasyonların Yahudiler tarafından kaçış yolu olarak kullanılmış olabileceği ve kaçarken parşömenleri de kurtarmaya çalışmış olabilecekleri düşüncesi doğdu.

En önemli bulgu ise, bu atık su kanallarının Kumran'a ve Ölü Deniz'e çok yakın bir mesafede bulunan **Kidron** (Cedron) **Vadisi**'ne çıkıyor olması. Kudüs İbrani Üniversitesi profesörlerinden Jan Guneweg, Kumran bölgesindeki mağaralarda bulunan tekne parçaları üzerinde kimyasal testler düzenledi. Guneweg, elde ettikleri seramik parçalarını öğüttüklerini, ardından parçaların gönderildiği nükleer tesiste nötron bombardımanına uğratıldığı ve üzerindeki kimyasal parmak izlerinin ortaya çıkarıldığını belirtti.

Guneweg, dünyada aynı kimyasal bileşimi içeren başka balçık örneği olmadığı için seramiklerin hangi döneme ve bölgeye ait olduğu belirleyebildiklerini belirtti. Merakla beklenen araştırmanın sonucunda, Ölü Deniz Elyazmaları'nın içinde bulunduğu çömleklerin sadece yarısının Kumran'a ait olduğu ortaya çıktı.

Ancak New York Üniversitesi İbranice ve Yahudi Çalışmaları Profesörü **Lawrence Schiffman** bu bulguyu kabul etmiyor. ***"Eğer farklı toplumlar söz konusu olsaydı, Essenîlerin ideolojisiyle uyuşmayan yazılara rastlanırdı."*** diyor.

Elyazmaları'nın ideoloji, Mesih beklentileri, takvimsel bilgiler ve kutsal yazıtlar ile Yahudi kurallarının yorumlanması açısından büyük bir uyum içinde olduğunu belirten Cargill de Schifmman'ın görüşünü savunuyor.

Şayet Cargill ve onunla aynı görüşü savunlar haklıysa, Elyazmaları farklı toplumların değil, ancak çalışmalarını korumaya çalışan Yahudilerin ortaya çıkarılmamış yazıları olabilir.

Robert Cargill, ***«Bunları her kim yazdıysa onların korunmasına çok büyük önem vermiş. Essenîler olsun olmasın, Ölü Deniz Elyazmaları bize ilk yüzyıldaki Musevîliğin çeşitliliği hakkında çok geniş bir bakış açısı sağlıyor.»*** diyor.

Romalı tarihçiler Philo ve Josephus'un bölge ile ilgili yazdıkları ile kurulan paralellik, bu elyazmalarının M.Ö. 200 ile M.S. 70 arası tarihlere denk düştüğünü gösteriyor. İbranice ve Aramca olarak kaleme alınan elyazmalar iki genel bölüme ayrılıyor: **"Biblical"** *(Dinsel)* ve **"Secterian"** *(Tarikatla ilgili)*. Bu ayırım ve International Team'in bunlara bakış açısı çok önemli… Yazıların değerlendirilmesi, araştırmanın yönlendirilişi, International Team'in tüm olayı ele alış biçimi bu ayırımla yakından bağlantılı…

Şu adı geçen "International Team" (Uluslararası Takım) konusuna bir bakalım.

Kumran'da kazıların yapıldığı yıllarda, Kudüs'te, **Rockfeller Vakfı**'nın finanse ettiği bir kurum vardı: **"Ecole Biblique"** (Kutsal Kitap Okulu).

Tam adı Fransızca "École Biblique et Archéologique Française de Jérusalem" olan bu akademik kuruluş, Kudüs'te arkeoloji ve İncil tefsiri konusunda uzmanlaşmış bir kadro kurmuştur. Bunun başında da Peder Roland de Waux adlı Dominiken Tarikatı üyesi bir kişi vardır. Kazıların yönetimi, buluntuların sınıflandırma, çeviri ve yayımı işi, Ecole Biblique'e, daha sonra özellikle bu amaçla kurulan "International Team"e verilir. Bu aslında bir görev değil, bir ayrıcalıktır. Roland de Waux, tüm işi yürüten, daha doğrusu yönlendiren kişidir.

Peki, bu yazıların yazarları kimdir?... Kabul edilen tez, bunların Kumran ve civarında yerleşmiş **"Esseneler"** olduğudur. Esseneler, Ölü Deniz Elyazmaları bulunmazdan önce de biliniyordu. O dönemin tarihçileri Philo ve Josephus onlardan sık sık söz eder. Kumran merkez olmak üzere, oralarda yaşayan aşırı dindar bir tarikattır bu; bekâr din adamları topluluğu… Mal mülk yok, her şey ortak… Bir manastır disiplini içinde öğrenim görür, topluca yer içer, ibadet eder, ritüellerine uygun biçimde yıkanırlar (vaftiz geleneği!).

İnançlarına göre, ruh ölümden sonra göğe çıkacak, ebedî mutlu yaşam başlayacaktır. Essene sözcüğünün İbrani veya Arami dili ile bir bağlantısı yok.

Ecole Biblique ve International Team, Esseneleri yukarıda belirtilen genel çerçeve içinde ele alıyor. Yazıların onlar tarafından, en geç M.Ö. 100-150 yılları dolaylarında yazıldığını, Eski Ahit ile sınırlı olduğunu yani Hıristiyanlıkla bir ilgisi olamayacağını ısrarla iddia ediyor.

Ölü Deniz Elyazmaları'nın ortaya koyduğu gerçek bu mudur?

Elyazmaları, sonradan International Team'in tekelinden kurtulup, Vatikan'ın baskısı dışında olan başka otoritelerin de incelemesine açılmış ve Hıristiyanlığın başlangıcını sorgulayan iddialar ortaya atılmıştır.

İşin kökenine inince, **Eski Ahit** ve **Yeni Ahit** hakkında bilinenler tarihi gerçekler midir? Yoksa o gerçekleri veya söylenceleri Kilise kalıplarına uyduran bir **"Seçkinler Grubu"**nun ortaya koyduğu **"Kabul Edilmiş Bilgiler"** yumağı mıdır?

Katolik Kilisesi, yüz yıllarca, gerçekleri seçkinlerin tekelinde gizlemiştir. Halkın bilmesine izin verilen, daha doğrusu bilmesi gerekenler, bir bütün halinde ona dayatılmıştır. Yüz yıllar süren bilinçli bir komplonun yarattığı bu karanlık atmosferde, her şey seçkinler grubunun normları içinde değerlendirilir, yorumlanır ve karara bağlanır. Nitekim sırası geldiğinde, öyle gerekiyorsa, **Tampliye (Tapınak) Şövalyeleri'**ni sapkınlığın sembolü olarak göstermek, Vatikan'ın işine uygun düşmüştür.

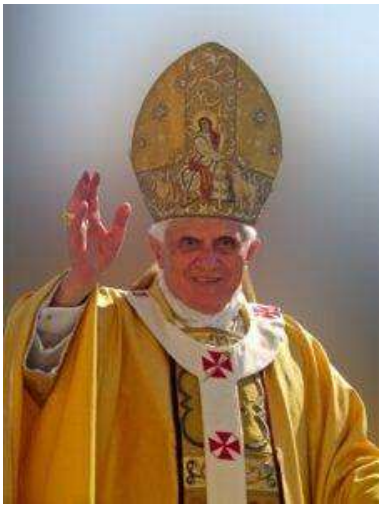
***

Kilisenin tartışmasız gücü, 19'uncu yüzyılla birlikte sarsıntıya uğrar:

Arkeoloji, Hıristiyan dogmalarını sorgulayan bulguları gün ışığına çıkarır: **Schilemann** Anadolu ve Yunanistan'da, Sir **Charles Willson** Kudüs'te, **Flinders Petri** Mısır'da, **Robert Coldeway** Babil'de önemli bulgular elde eder.

[Bu çalışmanın bundan hemen sonraki anlatım bölümü, Araştırmacı Yazar Ömer Tecimer'in "***Essenelerden Kalan Miras"*** başlıklı çalışmasından alıntıdır. O nedenle, tekrar edilmiş olmaması için buradan çıkarıldı: https://www.academia.edu/130245321/]

2005 yılında, Kardinal Joseph Ratzinger papa olarak seç ilmiş ve **16. Benedictus** adını almıştı.



Tutucu bir Alman kardinali olarak tanınan Ratzinger, papalığa seçilmeden önce 24 yıl süreyle Katolik Kilisesi içinde eski Engizisyon Kurumu'nun devamı niteliğini taşıyan Dinsel Öğretiler Kurulu'nun (Congregatio pro Doctrina Fidei) başkanlığını yapmıştı. Başkanlığı boyunca bu kurul muhtelif Katolik ilahiyatçılarının ve din adamlarının görüşlerinden dolayı sorgulandığı, kızağa çekilmekten görevden almaya kadar uzanan cezalar yağdırmaktan da çekinmeyen bir kurum haline dönüşmüştü.

1981'de Papa II. Jean Paul'e (Karol Wojytla), Mehmet Ali Ağca tarafından düzenlenen suikast girişimini araştıran soruşturma kurulunun da başkanlığını yapmıştı. 19 Nisan 2005 günü Şilili Kardinal Jorge Arturo Medina Estevez, Saint Pietro Meydanı'na nazır balkondan Latince "Papamız belirlendi" anlamına gelen "Habemus Papam" dedikten sonra, yeni Papa'nın ismini açıkladı. Estevez, yeni Papa'nın, Kardinaller Kurulu Başkanı Joseph Ratzinger olduğunu ilan etti. Yeni Papa'nın, 16'ncı Benedictus adını kullanacağı belirtildi.

Benedictus XVI, Papa seçildiğinde 78 yaşındaydı ve 1730'dan bu yana seçilen en yaşlı papa oluyordu. Tutucu görüşleriyle dikkat çekiyordu. Kardinallik payesini, 1977 yılında o dönemin papası VI. Paul'den almıştı. Polonyalı Papa II. Jean Paul'e olan yakınlığıyla tanınıyordu.

2006 yılının Ağustos ayı başında, Nobel ödüllü Alman Yazar Günter Grass, II. Dünya Savaşı'nın son aşamalarında bir Waffen SS birliğinde askere alınmış olduğunu da itiraf ettiği **"*Beim Häuten der Zwiebel"*** *(Soğanı Soyarken)* adlı otobiyografisinde, genç Joseph Alois Ratzinger ile konuşmalarına da yer vermiştir.

16. Benedictus'un kendisinden önce gelen Papa II. Jean Paul'e göre İslâm dinine ve Müslümanlara karşı daha katı bir yaklaşımı savunduğu düşünülmektedir. II. Jenn Paul, Hıristiyanlarla Müslümanlar arasında diyalog kurulmasına önem vermişti. XVI. Benedictus ise diyalog kurmak şöyle dursun, Müslümanlara karşı dinî bir tartışma açma eğilimindeydi.

Kardinal Ratzinger, papa olarak seçilmeden önce Türkiye'nin Avrupa Birliği üyeliğine olumsuz baktığını açıkça ifade etmişti. AB'nin bir uygarlık birliği olduğunu ve Türkiye'nin bu uygarlığa ait olmadığını savunuyordu.

Papa 16.Benedictus 11 Şubat 2013 tarihinde istifa etti ve 28 Şubat 2013 tarihi itibariyle görevi bırakacağını bildirdi. 13 Mart 2013 günü papalığa Arjantinli Kardinal Jorge Mario Bergoglio, seçilmiş, **Franciscus** adını almıştır.

***

Papa 16. Benedictus ile bağlantılı bu kısa bilgilerin ardından, Kumran Elyazmaları konusuna ve bu bağlamda Katolik Kilisesi'nin tutumuna devam edelim.

Yüz yıllar içinde kökleşmiş yaygın, etkin ve güçlü bir çıkar hiyerarşisi… Din adamları için bu hiyerarşik yapıya karşı gelmek, o seçkin çevreye girebilme şansını öldürmek veya bulunduğu pozisyonu yitirmek demektir. Ölü Deniz Elyazmaları'nın emanet edildiği Ecole Biblique ve International Team'in genel çerçevesi budur. Bu iki kuruluş her zaman birlikte anılır ve Vatikan'dan ayrı düşünülemez.

Ecole Biblique'in başkanları (De Waux, Milik, Starcky, Strugnel…) bir Katolik Dominiken zinciri halinde, yazılar üzerinde tam bir tekel kurar. İsrail, 1967 savaşı sonunda Rockfeller Müzesi ve Ecole Biblique'i fiziksel olarak ele geçirir. Fakat bu uluslararası gücü ve hele arkasındaki Vatikan'ı karşısına alacak yere ulaşamaz.

Ecole Biblique ve International Team, Ölü Deniz Elyazmaları'nı, kendi amaçlarına uygun biçimde ele alır. İnceleme, yorum ve yayınlamada hedef, gerçekleri aramak değil, gerçeklerin Kilise doktrinine uydurulması olur.

Yine Essenelerin kimliğine dönmek, doğru bir başlangıç olabilir.

Tarihçi Philo ve Josephus ilk bilgileri vermiştir. Konu, Kumran Elyazmaları'nın ortaya çıkışından önce de ele alınmıştır. 1770 yılında, Prusya Kralı Büyük Friedrich, İsa'nın bir Essene olduğunu, 1863'te Ernest Renan Hıristiyanlığın aslında Essenizm olduğunu söyler. 18 ve 19'uncu yüzyıllarda, İsa'yı bir Essene olarak tanımlayan ve çarmıhtan sonra yaşamasını da Esseneler'e özgü gizli bilgilerden aldığı güçle açıklayan çalışmalar vardır.

Ölü Deniz Elyazmaları'na kadar Essene imajı bellidir: Dünyadan el etek çekmiş aşırı dindar kişiler… Elyazmaları onların eseridir. Ecole Biblique ve International Team, bu sakin pasif insan grubunun M.Ö. 100-130'da yaşayıp o yazıları yazdığını ve ilk Hıristiyanlarla bir ilgileri olamayacağını ısrarla vurgular. Ölü Deniz Elyazmaları'nın ortaya çıkardığı Essene kimliği ile Josephus ve ona dayalı geleneksel kabul arasında derin çelişkiler vardır:

• -Josephus'a göre, Esseneler bekâr erkekler toplumudur. Oysa harabelerde çocuk ve kadın iskeletleri bulunmuştur. Ayrıca ***"Toplum Kuralları"*** adlı yazıda, evlilik ve çocuk yetiştirme konuları işlenir. Bu noktada, International Team'in, yazıların "Secterian" (Tarikat ile ilgili) bölümünü hep gözlerden uzak tutma gayreti anımsanmalıdır.

• -Hiçbir yazar, Essene takviminden söz etmez. Yazıtlarda, Kumran'ın güneşe endeksli bir takvimi olduğu ortaya çıkarılmıştır.



• -Philo ve Josephus'un anlattıkları Esseneler kurban törenlerini bilmez. Hâlbuki harabelerde kurban edilmiş hayvan iskeletleri bulunmuştur. Daha önemlisi, ***"Mabet"*** yazmasında, kurbanla ilgili kurallar vardır.

• -Josephus, Essenelerin, Herodes Antipas (M.Ö. 20 - M.S. 39 arası Judea Tetrarkı) ile iyi geçindiğini yazar. Oysa Elyazmaları'nda, Essenelerin, bu Roma kuklası krala karşıt oldukları açıkça bellidir.

• -Nihayet Josephus ve Philo'nun anlattığı Esseneler, sakin, pasif, bu dünya ile ilgisi olmayan keşişlerdir. Oysa harabelerdeki buluntular ve ***"Savaş"*** elyazması, Kumran ve çevresine yerleşmiş bu insanların, geleneksel Essene imajından çok, o günlerde bölgede, Roma'nın işbirlikçisi olan Yahudi yaşamına karşı başkaldırıyı yürüten "Zelot" tanımına daha çok uyduğunu gösterir.

***

Ölü Deniz Elyazmaları'nın ortaya hangi gerçekleri çıkarabileceği ve Vatikan'ın bunu, Ecole Biblique ve International Team kanalı ile niçin önlemeye çalıştığını anlamak için, o günlerin ve o çevrenin atmosferine kısaca bakmak gerekir.

Yahudiler, en başından beri, dinî ve laik önderlerin ortaklaşa yönettiği bir toplum olagelmiştir. Dinî liderler, Levi kabilesinden Harun'un halefleri olan Zadoklar'dandır. Laik liderler, Yuhada kabilesinden Davut'un halefleridir. Babil Sürgünü ve daha sonra İskender ile başlayan Helenistik etkilerin derinleştirdiği yozlaşma, politik boşluğun ötesinde, dinî liderliğin yapısını ve toplum üzerindeki etkisini bozmuştur.

Sonunda, M.Ö. 167'de, Matatyahu Makkabi, bir Helen görevlinin kurban konusundaki Pagan isteğine karşı çıkarak isyanı başlatır. Makkabi ailesi ilk Zelotlardandır. Oğlu Judas inzivaya çekilir (Musa, İsa ve Muhammed gibi) ve sonra kardeşleri ile beraber, Kutsal Topraklar'da yeniden Musa yasasına uygun düzeni kurar.

Makkabilerin yandaşları M.Ö. 76 yılına kadar kontrolu ellerinde tutar. Sonra yine yozlaşma başlar ve Kral Antipas iktidara el koyar.

Elyazmalarınım "Secterian" olarak adlandırılan bölümü gerek International Team gerekse Ecole Biblique tarafından sürekli geri plana atılır. Kutsal Topraklar'ın o dönemdeki havası ve o hava içinde Kumran topluluğunun gerçek kimliği yani Essenelerin gerçek yüzü, Secterian bölümlerde verilmiştir: Roma, Kutsal Topraklar'a hâkimdir. Herodes Antipas kukla bir kraldır; Yahudi bile değildir. Durumunu halka kabul ettirmek için, bir Makkabi prensesi ile evlenmiş, yeterince güçlenince de karısı ve kardeşlerini öldürtmüştür.

Dinî lider de Roma'nın uydusudur. Dış etkiler ve iç yozlaşma, Yahudi toplumunu alt üst etmiş, Kutsal Topraklar'daki yaşam Musa kanunlarının dışına itilmiştir. Roma'yı kovmak ve Musa düzenini yeniden kurmak için ölüm-kalım savaşı veren insanlar çıkar… Bunlar **Zelotlar**'dır…



Bu noktada, İncillerin ve Kilise'nin yüz yıllar boyu süregelen araştırmalarında hep gölgede bırakılmış bir isimden söz etmek zamanı geliyor: İsa'nın kardeşi **Jacob** (Ya'akov)… Ondan sadece ***"Resullerin İşleri"*** kitabında, bir iki yerde söz edilir. Kumran Elyazmaları'nda önemli bir yeri vardır ve adı "Jacob (James) Adelphoetus" olarak geçer. "İlk Kilise"nin (Kudüs Kilisesi) önderidir.

İsa'nın bir kardeşi ya da kardeşleri olduğu şeklindeki araştırmalar henüz sonuçlanmamıştır. Tarihçiler bu konuda bir belge ortaya koyamıyor. Söz konusu ifadelerin Yeni Ahit'teki kullanımını değerlendiren Maurice Bucaille, Helence olarak kullanılan "adelphoi" ve "adelphai" sözcüklerinin, nesebî anlamdaki kız ve erkek kardeşleri ifade ettiğini, Sami kökenli bu sözcüklerin yanlış tercüme edildiğini, bunların "familier" (teklifsiz ilişkilerde kullanılan) anlamları ve muhtemelen "kuzenler"in söz konusu olduğunu söylemektedir.

İsa ve havarileri tarafından konuşulan ne İbranice ne de Aramicede bildiğimiz anlamda "kuzen" sözcüğünün karşılığı olan bir sözcük olduğundan, bu dilleri kullanan insanlar ya "kardeş" sözcüğünü kullanmak zorunda kalmış ya da ifadelerini netleştirmek istediklerinde akrabalık konumunu "babamın kız kardeşinin oğlu" şeklinde uzun bir açıklama yapmışlardır. Ancak bu tür uzatmalar biçimsiz olduğundan, İsa da herkes gibi "kardeş" sözcüğünü kullanmıştır.

Yeni Ahit yazarları da aynı babadan olan oğulların ve kuzenlerin Aramicedeki karşılığı olan "kardeş" veya "kardeşler" sözcüğünü doğal olarak kullanagelmiş, sözcüğü bildiğimiz dar anlamıyla "erkek kardeş" anlamındaki "adelphos" olarak çevirmişlerdir.

***

Milat yılları… Kutsal Topraklar… İlk Kilise … Özgür bir ülke ve Musa yasaları için ölümüne savaşan insanlar: Zelotlar. Esseneler, Kumranlılar… Bunlar İlk Kilise'ye ve onun liderine bağlı, değişik isimlerle anılan aynı insanlar... Sadece Kumran'da değil, Kutsal Topraklar'ın tamamına yayılmış "Yasa" ve "Yol"un savaşçıları…

Geleneksel Essene çerçevesinin çok dışında bir topluluk, örgütlü bir güçtürler. Üyelerini, yeni üyeler bulmak, para toplamak için görevlendirirler. Suikastler düzenlerler. İsyanlar tertipler, kaleler kurar, Roma'yı o tarihte 80.000 kişilik bir ordu gönderecek denli ürkütürler.

Ya'akov (Jakob), bu karışık ortamda bir gün mabette "isimsiz biri"nin başlattığı bir saldırıda linç edilir. İlk din şehidi olarak bilinen Aziz Stephen, belki de sadece hayal ürünü bir kişidir ve Ya'akov'dan başkası değildir. Roma'ya karşı başlayan büyük isyanla Ya'akov'un ölümünün aynı yıllarda olması basit bir rastlantı olmasa gerektir.

İsyan başlar. Roma, Kudüs'ü M.S. 68, Kumran'ı M.S. 70, Masada'yı M.S. 74'de yerle bir eder.



Zelotlar esir düşmemek için ölümü seçer. Yalnızca Masada'da 960 kişi (erkek-kadın-çocuk) topluca intihar eder.

Ya'akov'un ölümüne dönersek…

Mabetteki linç olayında, katilleri seyreden biri vardır. Sadece izleyici olmadığı bellidir. Elçilerin İşleri 9:21'de, "İlk Kilise"ye saldırılar düzenlediği anlatılan kişidir o: Saul!

Saul ya da ruhsal dönüşümden (transfigürasyon) sonraki adı ile St. Paulus… Adına dünyanın dört bucağında kiliseler yapılmış en büyük Hıristiyan… Daha doğrusu Hıristiyanlığı başlatan, yayan aziz!… Kumran Elyazmaları'ndan sonra, Hıristiyanlığın doğuş ve yayılışındaki rolünün ne olduğu sorgulanan Saul…

Tarsuslu Saul bir Yahudidir ama aynı zamanda bir Roma vatandaşıdır. Onu sahnede ilk kez St. Stephen'in (Ya'akov?) öldürülüşü sırasında görürüz. Bu noktada, Ya'akov'a mabetteki saldırıyı başlatan "isimsiz biri"nin kimliği de ortaya çıkmaktadır.

Ya'akov'un öldürülme nedeni "Yasa"ya karşı gelmektir. Oysa Ya'akov, katillerini "Yasa"yı ihlâl etmekle suçlar.

Bu paradoksun mantıksal açıklaması şu olabilir: Katillerin arkasındaki güç (Hahambaşı) Roma otoriteleri ile işbirliği içindedir, İlk Kilise'nin önderliğindeki akımı boğmak istemektedir. Saul onların emrinde, fanatik bir İlk Kilise düşmanıdır. Yeni saldırılar düzenlemek üzere Şam'a giderken, göklerden İsa'nın sesi duyulur: "Saul! Niçin bana karşısın?".

Büyük değişim (transfigürasyon) meydana gelir… Saul, yeni adıyla Paulus artık İsa'nın bir müridiidir. İsa'yı sağlığında görüp tanıdığına dair hiçbir kayıt yok. Şam'da üç yıl kalır. Kudüs'e geri döner. Artık İlk Kilise'nin düşmanı değildir ama İlk Kilise Paulus'u pek de kabullenmez. Tarsus'a gönderilir. Bir tür sürgündür bu… Topluluğa yararlı olabilirse iyi; olamazsa, zaten istenmeyen bir kişidir.

Paulus, Tarsus'ta ve Antakya'da vaazlar verir. Bir ara Kudüs'ten bir heyet gelip etkinliklerini değerlendirir. İsa ve öğretisi hakkında neyi bilip bilmediği hiçbir yazıda belirtilmemiş olan Paulus, İsa'ya mal ettiği bir akım yaymaktadır. **"Şeyh uçmaz, O'nu müritleri uçurur"** deyişine göre bir İsa yaratır: **Tanrı'nın oğlu ve aynı zamanda Tanrı İsa**…



Kudüs'e geri çağrılır. Yedi günlük arınma ritüelini yerine getirmesi istenir. Söylenenleri yapar ama İlk Kilise'nin temel ilkelerinden, "Yol"dan sapmışlığı açıktır. Ona göre inanç, "Yasa"dan (Musa Yasası) üstündür.

Yargılanmaktan, belki de linçten Roma vatandaşı olduğu için kurtulur. Her Romalı gibi, kendisini Roma imparatoru önünde savunmak hakkı vardır. Neye, hangi suça karşı olduğu bilinmez. Roma'ya gider. Paulus'un yaşamının bundan sonrası pek belli değildir.

Aziz Paulus!… Roma vatandaşı Paulus! Güçlü dostları olan zengin Paulus! Kukla hiyerarşi ile yakınlığı bilinen Paulus! Kendi insanları arasında tutunma şansı kalmayınca, Romalı muhafızlarla Roma'ya gönderilip tarih sahnesinden silinen Paulus! İsa'yı tanımayan, belki de kendine göre bir İsa yaratan Paulus!…

Ya'akov'un (Jacob) liderliğindeki İlk Kilise… "Yasa"yı ve Kutsal Toprakları korumak için, toplu intiharlara sürüklenen dava insanları, Zelotlar… Paulus, bu ölüm-kalım savaşının fırtınalı atmosferini ***"Düşmanınızı seviniz"*** anlayışına varacak biçimde, neden pasifize etmiştir?

Bu bir yorum farkı mıdır? Yoksa ihanet mi?

Romalı Paulus, Zelotların savaşını yozlaştırmaya çalışan bir Roma ajanı mıydı yoksa?

***

Ölü Deniz Elyazmaları, Ecole Biblique ve International Team'in tekelinden kurtarılıp, tarafsız yani Vatikan etkisinden uzak otoritelerce incelendiği zaman, Hıristiyanlığın kökenini sarsan sorular ortaya çıkmıştır. International Team'in yayınları skandal olarak değerlendirilmiştir.

Pek çok elyazmasının (belki bilinenden çok) yeraltı dünyasında, antika piyasasında olduğuna, hâlâ keşfedilmeyi bekleyen mağaraların varlığına inanılmaktadır.

Bunların tümü toparlanıp, önyargıların dışında incelendiği zaman, belki üç büyük dinin temelleri ve ortak yanları daha iyi ortaya çıkacak, bir tek Tanrı'ya inanan insanlar arasındaki yüz yıllardır süregelen düşmanlığın anlamsızlığı daha iyi anlaşılacaktır. Din kurumunun, onu sahiplenenlerin elinde ne korkunç bir silâh haline getirilebileceği de daha açıkça ortaya çıkacaktır.

Sözün özü: Bedevi çobanın karanlık mağaraya attığı taşı, sonraki 40 yıl boyunca 40 akıllı (!) çıkaramayacak ya da isteyerek çıkarmayacaktır.

Kaynakça

1. Ölü Deniz Parşömenleri Kumran Yazıtları - Geza Vermes, Nokta Yayınları, 2005
2. Bizans İkonografisinde Şehit Jacob (Ya'akov Adelphus)
3. Kitap Tapınağı - Papa Franciscus ve Congregatio pro Doctrina Fidei Üyeleri

Ek Açıklama:

Ölü Deniz Elyazmaları, Kudüs'ün Givat Ram mahallesindeki İsrail Müze Kompleksi içinde yer alan İbrani dilinde "Heikal HaSefer" olarak adlandırılan bir yapı içerisinde muhafaza edilmektedir.



Bina 1965 yılında Macar-Yahudi bir hayırsever olan David Samuel Gottesman'ın ailesi tarafından inşa ettirilmiştir. Binanın mimarları Amerikalı, Macar göçmeni bir aileden gelen Armand Phillip Bartos ile şimdilerde Ukrayna sınırları içinde kalan Chernivitsi doğumlu Avusturya kökenli Yahudi bir mimar-heykeltıraş olan Frederick John Kiesler ile Gezer Heller adında İsrailli bir mimar grubu tarafından tasarlanmış ve inşaatı yedi yıl sürmüştür.

İsrailli mimarlar Bartos ve Kiesler'in Kitap Tapınağı'nın mimarları olarak hizmet etmesini onaylamadılar. Onlar Yahudi olmasına Yahudi idiler ama İsrailli değillerdi. Kiesler'e yapılan itirazlar, New York eyaletinde lisanslı bir mimar olmasına karşın mimarlık çalışmalarını tamamlamadığı ve hiçbir yapı inşa etmediğiydi…

Tapınak, beyaz bir kubbe ile onu çevreleyen bir su havuzundan oluşan üçte ikisi toprak altında olan bir yapıdır. Beyaz kubbenin karşısında siyah bazalttan yapılmış bir duvar yükselir. Bir yoruma göre, yapının renk ve biçimi, "Işığın Çocukları"nın "Karanlığın Çocukları"na karşı savaşının yer aldığı Kumran Elyazmaları'ndaki bir pasajdan esinlenerek oluşturulmuştur. Beyaz kubbe Işığın Çocukları'nı (İsrailoğullarını), siyah duvar ise Karanlığın Çocukları olan tüm Yahudi ırkı düşmanlarını simgeliyor.

Yapının içinde sergilenen elyazmalarının ve diğer buluntuların ışığa karşı kırılgan oldukları göz önüne alınarak, döndürme (rotasyon) yöntemi kullanılıyor. Bir elyazması 3-6 ay kadar sergilendikten sonra vitrinden çıkarılıp özel bir depoya yerleştiriliyor, burada "dinlendiriliyor".

İsrail Darphanesi tarafından basılan **"Jerusalem of Gold"** adı verilen altın hatıra paralarının dördüncüsü 2013 yılında İsrail Bankası tarafından piyasaya çıkarıldı. 2010 yılında çıkarılan serinin ilk madeni parası **"Davut Kulesi"** adını taşıyordu.

Yeni madeni para, Ölü Deniz Elyazmaları, Halep kodeksi ve diğer antik elyazmalarının korunduğu, sergilendiği Kudüs'teki İsrail Müzesi kampüsü içinde yer alan Kitap Tapınağına adanmıştı. Serinin tüm madeni paraları % 99,99 saf altınla basılmış, 32 mm çapındadır.

Sanatçı Meir Eshel tarafından tasarlanan ve serideki tüm paralarda ortak olarak, ön yüzde M.Ö. 8'inci yüzyıldan kalan eski bir mühür üzerinde görünen kükreyen bir aslan var. Mühür, Kral II. Jeroboam'ın hizmetkârı Shema'ya aitti ve Megiddo'da (Armageddon) yapılan kazılarda ortaya çıkarıldı.

Aslanın üstünde İsrail Devlet Amblemi ve altında İbranice, İngilizce ve Arapça **"İsrail"** sözcüğü yer alıyor.

Sanatçı Aharon Shevo tarafından tasarlanan arka yüzde, ön planda belirgin biçimdeki yapı, arka planda ise, sergilenen yedi Ölü Deniz Elyazması'ndan biri olan İşaya Elyazması'ndan bir alıntı yer alıyor.

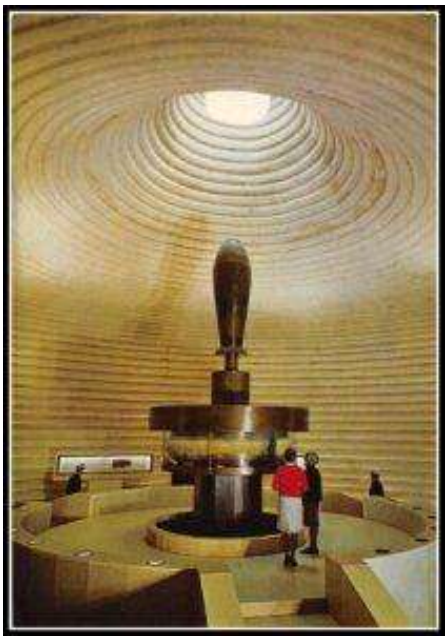
"Ve kılıçların saban demirlerine, mızraklarını budama kancalarına dövecekler; millet millete kılıç kaldırmayacak, artık savaşı öğrenmeyecekler". **(İşaya 2:4)**

Madeni paranın üst kenarında üç dilde Jerusalem sözcüğü altta ise ağırlığı ve altının saflığı bilgilerine yer verilmiş.



Kitap Tapınağı anı parasının ön ve arka yüzü

Kitap Tapınağı'nın mimari formunu inceleyen uzmanlar, beyaz kubbenin, ilk elyazmalarının bulunduğu küplerin kapaklarına benzerliğine dikkati çekiyorlar.



İçerden bir görünüş